

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

s.sof@regeringskansliet.se

Synpunkter på remissen - Utbetalning av ersättning för personlig assistans endast vid tillstånd

Ert diarienummer: (S2020/09872)

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) tillstyrker de föreslagna lagändringarna med de synpunkter som anges nedan.

Övergripande synpunkter

Att utbetalning av assistansersättning endast ska kunna göras till anordnare som har ett tillstånd av IVO att bedriva verksamhet med personlig assistans är centralt. Detta då tillståndskravet säkerställer att anordnare av personlig assistans uppfyller kraven i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, och motverkar oseriösa utförare på marknaden.

IVO anser att det är viktigt att förhindra att tillståndskravet kringgås genom att assistansersättningen förmedlas till anordnaren via den assistansberättigade så att inte IVO:s tillsyn och beslut om återkallelse blir utan effekt. Detta oaktat att det är sanktionerat i LSS vid böter att bedriva verksamhet utan tillstånd.

IVO bedömer att de föreslagna lagändringarna motverkar att assistansberättigade erhåller assistans av en utförare som inte uppfyller kraven i LSS och riskerar att få en bristfällig insats som inte är av god kvalitet.

IVO lämnar synpunkter på följande avsnitt.

Avsnitt 3.4

Enligt förslaget ska försummad anmälningsplikt av kommun, region eller egen anordnare till IVO inte ska leda till nekad utbetalning.

I PM:t nämns att IVO tidigare har framfört att bristande anmälningsskyldighet från kommuner, regioner och assistansberättigade inte är något större problem i den meningen att det

leder till bristande tillsyn. Detta stämmer inte helt med IVO:s senaste iakttagelser.

I rapporten Mot ett datadrivet arbetssätt, som överlämnades till regeringen den 20 november 2020, beskriver IVO de stora problem som föreligger på grund av att anmälan om verksamhet inte görs i tillräcklig utsträckning, vilket påverkar kvaliteten och tillförlitligheten i IVO:s omsorgsregister. Av denna anledning går det inte att säkert säga hur många kommunala omsorgsverksamheter som finns i landet. Inte heller kan IVO med säkerhet känna till alla assistansberättigade som är egna arbetsgivare om de inte fullgjort sin anmälningsplikt. I rapporten lämnar IVO förslag om utökad anmälningsplikt för kommuner samt möjlighet för IVO att påföra sanktionsavgift i de fall kommunen inte följer anmälningsplikten. På så sätt vill IVO kunna säkerställa att registret hålls uppdaterat och kvalitativt så att uppgifterna också kan användas i myndighetens riskbaserade analyser. IVO har inte några invändningar mot förslaget om att den enskilde inte ska nekas utbetalning av assistansersättning vid utebliven anmälan till IVO .

Avsnitt 3.6

I förslaget anges att för att säkerställa att IVO får den information som behövs för att uppfylla den föreslagna underrättelseskyldigheten till kommunerna, bör det tydliggöras att skyldigheten att lämna uppgifter även omfattar uppgifter som IVO behöver för att kunna informera om beslut i ett tillsynsärende.

IVO anser att det föreslagna tillägget i 26 c § LSS inte är nödvändigt. Detta då IVO redan idag inhämtar uppgifter om vilka kommuner en anordnare anlitar och anser att tillräckligt stöd redan finns för detta.

Avsnitt 3.7

I avsnittet föreslås att Försäkringskassan och kommuner ska anmäla verksamheter utan tillstånd till IVO.

IVO är positiv till förslaget men vill framföra att den föreslagna bestämmelsen om underrättelseskyldighet kan orsaka tillämpningsproblem för Försäkringskassan och kommuner om vad som ska anmälas till IVO. Detta då det saknas en definition i LSS av vad som utgör tillståndspliktig yrkesmässig assistansverksamhet.

Konsekvensen kan bli att IVO mottar anmälningar där det är oklart om de tjänster en anordnare utför är att betrakta som personlig assistans och därmed som tillståndspliktig eller annan typ av verksamhet som inte kräver tillstånd.

Personer som anställer sina egna assistenter (egenanordnare eller egen arbetsgivare) ska enligt 23 § sista stycket LSS anmäla sin verksamhet

till IVO. Av förarbetena (prop. 2009/10:176 s. 76) framgår att tillståndsplikten inte gäller enskilda som beviljats ekonomiskt stöd för personlig assistans och som anställt egna personliga assistenter. Det följer av att de assistansberättigade inte bedriver *yrkesmässig verksamhet*.

En egen anordnare av personlig assistans har rätt att anlita konsultbolag för administrativa eller ekonomiska uppgifter. Egna arbetsgivare kan anlita företag för sin bokföring och hantering av assistansersättningen, men har alltid eget arbetsgivaransvar för de personliga assistenterna (SOU 2007:73 s. 36).

Bland de egna anordnare som är anmälda till IVO förekommer att de har tagit hjälp från olika företag med verksamheten och assistansen. Det ger svårigheter i bedömningen eftersom en person kan anmäla att hen själv anordnar sin assistans och sedan köpa omfattande tjänster av en annan aktör, då det saknas tydligt stöd. Då blir bestämmelsen delvis verkningslös.

Även om de assistansberättigade formellt är de som anställer assistenterna kan det alltså vara så att någon annan aktör utför det mesta av det som definieras som att yrkesmässigt anordna personlig assistans. Det finns inte heller tydligt beskrivet hur mycket en person som är egen arbetsgivare kan "låta" andra sköta mot ersättning innan det faktiskt blir fråga om att den enskilde köper hela tjänsten, anordnande av personlig assistans.

I vissa fall har företagen som säljer tjänster till egna arbetsgivare inte tillstånd för att bedriva verksamhet med personlig assistans. Det finns tecken på att de assistansberättigade inte klarar av att sköta verksamheten på egen hand, som det var tänkt, och det leder till en form av yrkesmässigt bedriven verksamhet där den inte ska vara. IVO har inte kontroll på om dessa företag, som ändå är verksamma inom assistansområdet, är lämpliga och har tillräcklig kunskap om personlig assistans.

Utifrån ovanstående ser IVO ett behov av en definition i LSS av vad som utgör yrkesmässig tillståndspliktig verksamhet så att regleringen får avsedd effekt och medför att IVO kan agera inom ramen för sitt uppdrag.

Avsnitt 5.7 Konsekvenser för IVO

Förslaget att Försäkringskassan och kommuner ska anmäla verksamheter utan tillstånd till IVO innebär att antalet tillsynsärenden kommer att öka och ekonomiska konsekvenser för IVO.

Förslaget att IVO åläggs att informera Försäkringskassan och kommunerna om när ett tillstånd har dragits in, innebär en utökad arbetsinsats, att handläggningstiden blir längre och innebär utökade kostnader för IVO.

Det ska tas i beaktande att i vissa ärenden har anordnaren av assistansavtal med upp till tjugo, trettio kommuner, eller fler. Denna skyldighet kommer ta tid i anspråk att uppfylla och fördröja handläggningstiden. Detta särskilt som IVO i dag saknar digitala system och informationskanaler mot kommunerna.

IVO har i flera regeringsrapporter under hösten 2020 lyft frågan om myndighetens informationsinfrastruktur. I delrapporten Regeringsuppdrag att bidra till lärande under utbrottet av covid-19 och inför framtida sjukdomsutbrott den 13 december 2020, har IVO givit förslag om utvecklande av IVO:s informationshantering. Detta för att på ett effektivt, modernt och smidigt sätt kunna hantera impulser externt ifrån och myndighetens impulser ut till kommuner, Försäkringskassan med flera.

IVO har i övrigt inga synpunkter på de föreslagna lagändringarna.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Sofia Wallström. I den slutliga handläggningen har avdelningschefen Sabina Wikgren Orstam och tf avdelningschefen Michael Philipsson deltagit. Inspektören Monica Panagio har varit föredragande.

Inspektionen för vård och omsorg

Sofia Wallström

Monica Panagio

Denna skrivelse har godkänts elektroniskt den 24 mars 2021 och förts in i IVO:s ärendehanteringssystem.